

genurile muzicale. Astfel, de pildă, îmbogățirea repertoriului de operă îl demonstrează în afară de cele ale lui Gheorghe Dumitrescu : *Decebal*, *Ion Vodă cel Cumplit*, *Răscoala*, *Fata cu garoafe*, *Marea iubire*, și operele următoare : *Trei generații* de Sergiu Sarchizov, *Interogatoriul din zori*, *Prometeu* de Doru Popovici, *Dreptul la viață* de Tudor Jarda, *Tudor din Vladimiri* și *Dreptul la dragoste* de Teodor Bratu, baletul *Primăvara* de Cornel Trăilescu, *Domnișoara Cristina* de Șerban Nichifor, baletul *Miorița* de Carmen Petra-Basacopol. Nu mai puțin bogată este și creația în domeniul muzicii vocal-simfonice. Cităm în acest sens : oratoriile *Horia* de Sigismund Toduță, *Canti per Europa* de Theodor Grigoriu, *Flăcări de sînge* de Dumitru Capoianu, *Soarele neatîrnării* de Gheorghe Dumitrescu, cantatele : *Stejarul românesc* de

George Draga, *Imn, conducătorului nostru iubit* de Remus Georgescu, *Spre comunism* de Tiberiu Fatyol, *Dorințe și împliniri* de Ulpiu Vlad, *Răsărit de soare* de Sergiu Sarchizov, *A te sprijini pe propriul tău pămînt* de Constantin Simionescu, *Țară pămînt, țară idee* de Liana Alexandra, lucrările simfonice *Pax Mundi* de Theodor Drăgulescu, *Comandantul suprem* de Emilian Ursu.

Această bogăție pe care ne-o demonstrează arta sunetelor ne îndreptățește să exprimăm ferma convingere că, dată fiind participarea vie a compozitorilor români la viața politico-socială a patriei, efervescența creatoare a tuturor straturilor sociale, condițiile favorabile de viață și muncă de care se bucură compozitorii, creația muzicală românească va ține pasul cu mersul mereu înainte al societății românești.

VITALITATEA REPERELOR INCONFUNDABILE

Octavian Lazăr COSMA

Muzica populară a servit dintotdeauna compozitorilor români drept vector al definirii parametrilor stilistici, în funcție de care, adeseori, și-au dăltuit originalitatea. Crezul lor, ratificat de practica creației, a fost și este că muzica „pămîntului natal“ reprezintă un redutabil element pentru fantezie, oferind sugestii tematice și arhitectonice. De la aplicarea citatului, permeat de esențele temperamentului și sensibilității românești, metodologia valorificării a urcat spirala structurilor complexe, marcînd stadiul stilizării, iar apoi, al recreării în ceea ce George Enescu a determinat „caracter popular“, dezvoltîndu-se infinitele resurse ale rezervorului folcloric. Aceste modalități sînt ilustrative pentru tratarea intensivă dar, cu timpul, s-a descoperit și reversul, tratarea extensivă, adică, incorporarea unor zone folclorice sau nefolclorice, dar aflate în practica oralității, care nu fuseseră obiect al preocupărilor creatoare, muzica țărănească, orășenească, psaltică, avînd în tiparele lăutărești o strălucită proiectare.

Activitatea componistică a ultimelor două decenii a confirmat vitalitatea zăcămintului de inspirație folclorică, reiterînd, totodată, modalitățile și sferele descoperite în etapele anterioare, evident, într-o formă dinamică, diversificîndu-le, sesizînd și acreditînd parametri inediti. Astfel, se demonstrează, o dată în plus, bogăția și forța iradiantă a tezaurului muzicii

populare. Niciînd în fazele istorice anterioare nu acționau, concomitent, atîtea modalități în propensiunea demersului componistic, grefat pe matricea tradiției orale ca în zilele noastre!

Prospectarea febrilă din domeniul fenomenului artistic sonor a dus la mutații sensibile față de melosul popular, ca obiect al procesului de creație. Precizăm încă o dată, se mențin procedeele anterioare dar, concomitent, are loc o acută nevoie de nou, ceea ce se traduce prin reconsiderarea metodelor anterioare și descoperirea de soluții necunoscute mai înainte.

Dezarticularea modelului folcloric este una din modalitățile preferate, ceea ce înseamnă dislocarea unor entități, echivalînd cu renunțarea la o sumă de atribute oferite de către structura matcă, în favoarea unui element, unei microstructuri, modală, melodică, ritmică, timbrală, armonică, polifonică... Rezultanta creează impresia de generalizare sau abstractizare, compozitorul tinde să obțină aromele coloritului specific. Microstructura poate fi adoptată dar și făurită după un model nedetectabil, pierzîndu-și identitatea dar nu și caracterul. În fond, metoda aceasta existase, nouă pare numai perpetua extindere a procesului de segmentare și rarefiere, pînă la frontiera inefabilului național. De asemeni, o diferență reperabilă mai este aceea că, anterior, compozitorii, deși operau cu procedeele dislocării, nu se limitau la folosirea unui parametru ci a mai

multora ; compozitorului modern pare a-i fi suficient și unul singur pentru a imprima forța expresiei specifice. Cît de puternică este aceasta într-un asemenea context este o problemă ce poate fi discutată, însă apare sigur că nu cantitatea brută a citării constituie factorul asigurării valențelor artistice ci măiestria și fantezia cu care acestea sînt agumentate.

Determinantele cîntecului și jocului popular, ca și ale cîntării psaltice se pretează abordării abstractizate, ceea ce înseamnă că nota de specificitate se obține nu de la modelul direct ci de la esențializarea lui. În acest sens, devine posibilă organizarea sonoră în temeiul unei abstractizări a conceptului de, bunăoară, ritm, gen, sistem de articulare, mai concret, rubato, giusto, caracter dojnit, baladesc...

Într-un plan și mai abstract, o anume noțiune teoretică dedusă din teoria folclorică poate servi drept indicator al atribuirii cadrului etnic. Acest demers se poate exemplifica prin unison, adică, starea de univocalitate a muzicii noastre tradiționale, practica isonului, tehnica eterofonică, pendularea ambiguă între starea de uni și plurivocalitate, cu un nebanuit potențial germinativ. Și în aceste cazuri, abordarea se găsește în etapa anterioară, dar ca

regulă, pe porțiuni restrînse și în asociere cu alte entități.

Toate aceste aspecte sau modalități ale actului componistic, proprii fenomenului contemporan, acreditează setea de obîrșii, necesitatea acută de a folosi reperatele inconfundabile ale etosului muzical național. Îmbucurător apare și faptul că nu se absolutizează nici o modalitate, chiar dacă un anume autor e fidel uneia dintre ele, ceea ce mai înseamnă că registrul componisticii le validează pe toate, condiționîndu-le de măiestrie și inventivitate. Mai este interesant că, după intense faze de îndepărtare de la matricea inițială, se produc puternice reveniri, recreditări ale unor metode ce păreau abandonate, evidențiindu-și actualitatea, bineînțeles, și în partiturile celor mai tineri compozitori, într-o turnură complexă, corespunzătoare exigențelor generațiilor lor și a vremii pe care o trăiesc.

Prin prisma celor prezentate, fie și atît de succint, se poate afirma cu certitudine că vitalitatea muzicii „pămîntului natal“ e reconfirmată de activitatea creatoare a ultimilor 20 de ani, caracterizată printr-o dezvoltare ascendentă fără precedent, în care dragostea pentru tezaurul folcloric este cheazășia perenității, succesului și originalității.

OPERA ȘI BALETUL

Sergiu SARCHIZOV

Ultimele două decenii s-au dovedit fertile și pentru creația de operă și balet. Chiar și o fugară retrospectivă scoate în evidență nu numai numărul mare de lucrări realizate — mult mai mare decît am bănuît (36 opere, 13 balete, 4 lucrări radiofonice sau pentru televiziune, 10 spectacole pentru copii) — dar și largul diapazon tematic al acestora, care merge de la simbolica miturilor eterne ale omenirii și cea a tragediei antice pînă la subiecte din actualitatea cea mai arzătoare, folosindu-se ca sursă atît lucrări ale literaturii românești și universale, cît și libreturile originale.

Atrage atenția, în primul rînd, perseverența cu care autorii urmăresc completarea epopeii naționale pe scena lirică prin noi pagini, dedicate unor momente de seamă din istoria mai îndepărtată și mai nouă a poporului român, din lupta sa milenară pentru păstrarea identității etnice și a libertății sale, din faptele de eroism și jertfă săvîrșite sub steagul Partidului

Comunist Român. O sumară enumerare a unor titluri este pe deplin concludentă în acest sens: *Vlad Țepeș* de Gheorghe Dumitrescu, *Stejarul din Borzești*, *Din vremea Unirii*, *Tudor din Vladimiri* și *Dreptul la dragoste* de Teodor Bratu, *Doamna Chiajna* de Nicolae Buicliu, *Noaptea cea mai lungă* și *Interogatoriul din zori* de Doru Popovici, operele *Bălcescu* și *Dragoste și jertfă*, ca și baletul *Primăvara* de Cornel Trăilescu, *Ecaterina Teodoroiu* și *Peneș Curcanul* de Emil Lerescu, *Pedeapsa* de Anatol Vieru, *Fluviul revărsat* de Adalbert Winkler, *Trepte ale istoriei* de Mihai Moldovan, baletele *Dacia Felix* de Bujor Hoinic și *Bătălia cu faclă* de Irina Odăgescu și altele. Este așadar o constantă a creației noastre muzicale această aplecare asupra istoriei naționale, asupra sensurilor noi pe care evenimente ale trecutului le capătă în conștiința contemporanilor.

Nu mai puțin bogat apare filonul care cuprinde teme inspirate din lucrări literare, de la